СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVIII. Ч. 257. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 4. листопада, 1930. VOL. XXXVIII. No. 257. Jersey City, N. J., Tuesday, November 4, 1930. THREE CENTS.

ТИСЯЧІ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ПОЛЬСЬКИХ ЗВІРСТВ

ДОНОСЯТЬ З УСІХ МІСЦЬ ПРО ВЕЛИКІ УСПІХИ ЛИСТОПАДОВИХ ПРОТЕСТАЦІЙНИХ ВІЧ І ДЕМОНСТРАЦІЙ.

КЛІВЛЕНД (Телеграма до „Свободи"). — Мамове демонстраційне протипольське віче, яке відбулося 2. листопада, було одним великим сукцесом. В демонстраційній параді взяло участь понад 3,500 учасників. Український Народний Дім не міг помістити протестуючих. Великі маси стояли на дворі. Головним бесідником був д-р В. Ґалан.

НЮ ЙОРК. — Галя Купер Юніон була переповнена своїми і чужими, котрі зійшлися на протестаційне віче, на якім говорили п. Мирослав Січинський і д-р Лонгин Цегельський. Крім них говорив Нормен Томас, соціялістичний кандидат на конґресмена. На галі було велике число комуністів, котрі переривали Томасови і кричали: „Ви соціялісти такі самі як капіталісти". Поліція мусіла викидати комуністів. Говорив ще бувший маґістратський суддя Чарлз Обервагер, предсідатель Німецько-американської Федерації.

АСТОРІЯ (Лонґ Айленд). — Протестаційний похід тревав півтори години. Тягнувся самими гарними улицями. Удався прекрасно, бо була гарна погода. Як на таку невелику місцевість, то зійшлася велика маса людей. Завдячувати це треба околицям.

Гарно репрезентувалися Січовики з Ню Йорку які виступили у своїх стрілецьких мундурах. Дівчата і дрібні діти були в народних строях.

Галя Чеського Дому була битком набита. Головним протестаційним бесідником був д-р Лука Мишуга.

ВІЛМІНГТОН. — Все українство громати зійшлося на протестаційне віче й зложило гарну жертву на дальшу боротьбу в краю. Реферував В. Кедровський.

БЕЙОН. — Вся національно вихована частина громади зійшлася в неділю, 2. листопада, до церковної галі й запротестувала проти польських звірств та зложила жертви на оборону рідної землі. Головним референтом був О. Ревюк.

НЮ ГЕЙВЕН (Конетикот). — Разом з Листопадовим Святом получено протест проти польських звірств. Нарід прибув численно й своєю присутністю, повагою і жертвами заманіфестував гідно свої почування. Головним бесідником був Дмитро Галичин, бувший старшина Галицької Армії.

УПАДОК МОРАЛІ ПУБЛИЧНИХ УРЯДОВЦІВ.

НЮ ЙОРК.— Джозеф Мек Кі, президент олдерманів, виголосив у „Ріверсайд Чорч" промову на тему упадку моралі серед публичних урядовців. Він каже, що ще ніколи в історії Америки не було стільки спроневірень і обманів, поповнюваних публичними урядовцями, як це бачимо в теперішних повоєнних часах. Мек Кі є тої думки, що все те є наслідки війни і тих обставин, що люди зачали дуже скоро богатіти, а тепер не можуть пристосуватися до економічної депресії й гірших часів.

ПРОТЕСТУВАЛО 40,000 ЖИДІВ.

НЮ ЙОРК. — Сіоністична орґанізація Америки скликала минулої неділі протестаційне віче в справі замкнення жидівської іміґрації до Палестини. На віче прибуло понад 40,000 Жидів, але до Медисон Сквер Ґарден змістилося тільки 25,000 людей, решта ждала на дворі. На вічу говорили між іншими мейор Вокер і сенатор Вагнер.

В ЗИМІ БУДЕ ЗМІНА НА ЛІПШЕ.

ШИКАҐО. — Д-р Дейвид Фрайдей, бувший президент „Мишиґен Аґрікултюр Каледж", заповідає на зиму кращі часи. Він каже, що теперішню депресію спричинили ріжні „пули", які себе взаємно побивали в конкуренційній боротьбі, збиваючи ціну й продукуючи забагато. Але, каже Фрайдей, треба буде ще дуже довго ждати, заки вернуть такі часи, які ми мали до часу останньої депресії.

ЗА ЛІПШІ ДОРОГИ І ПРАЦЮ БЕЗРОБІТНИМ.

НЮ ЙОРК. — Джан Рескоб, голова Демократичного Народнього Комітету, каже, що треба взятися в Америці до розбудови доріг. Цілий край мусить мати дороги першої якости, бо тоді не тільки буде вигідно їхати, але зросте комунікація й автомобілевий промисл. А разом з тим безробітні матимуть роботу. Кождий міліон долярів, призначений на поправу доріг, дає 500 робітникам роботу на цілий рік.

СТАСЮК ПЕРЕНОСИТЬ СВІЙ СКЛЕП.

Відомий український купець і громадянин Плятон Стасюк переносить сього місяця свій добре в цілій околиці знаний склад і торговлю масарських виробів і різницю до власного дому під ч. 124 на Першій Евені в Ню Йорку.

ЧИСТКА В РЕДАКЦІЯХ.

„Красная Ґазета" пише, що робітничо-селянська інспекція розпочала чистку в редакціях комуністичних ґазет. Виявилося, що богато редакторів провінціональних ґазет виломилося з партійної дисципліни. З редакції „Гудок" усунено 3 редакторів і поставлено перед суд за статті, писані в контрреволюційному дусі.

ВЕРНУВСЯ ДО ВІТЧИНИ, ЩОБИ ЗГИНУТИ.

„За Свободу" пише, що російський емігрант Матвієв, затуживши за вітчиною, попросив радвладу дозволити йому вернути до Росії. Большевики видали йому пашпорт. Матвієв урадуваний вернув до дому до родини, а там ДПУ арештувало його і на днях розтріляло у місті Коломні.

КОМУНІСТИ ДО ШАХТ.

„Комуніст" пише, що наслідком катастрофального упадку продукції вугля на Україні рада народніх комісарів змобілізувала 45,000 комуністів і вислала їх на роботу в шахтах. Тих, що не хотіли йти на цю роботу, виключають з партії як контрреволюціонерів. Найбільше мобілізованих вислано в Донецький басейн. Досі були вже такі 4 мобілізації комуністів для праці в копальнях і всі чотири скінчились тим, що робітники покидали шахти і втікали.

ЗІ СТРАХУ ПЕРЕД БАНДИТАМИ.

В Нойкельні в Німеччині урядовець Вальнер пішов вечором з жінкою до театру, а в дома лишив свою 9-літну донечку Рут саму. Пізним вечором до дому, де мешкала Рут, закралися бандити і дівчина так злякалась їх, що вискочила з другого поверху на вулицю і покалічила собі ноги. Потім виявилося, що бандити не закрадались до помешкання Вальнерів але один поверх нижче і скакати через вікно та ламати собі ноги не було потреби.

НОВИЙ ТИП ПОЇЗДУ.

В Шкоції побудовано новий тип поїзду і новий залізничий шлях. Цей поїзд зветься „повітряним", тому, що його шини висять у повітрі над возами у висоті 20 м. Вози мають вигляд торпед, а порушаються не парою, тільки електрикою. Цей „повітряний поїзд" летить зі швидкістю 250 км. на годину.

ЖИТТЄПИС МАЗЕПИ ФРАНЦУСЬКОЮ МОВОЮ.

Великий французький двохмісячник „Ревї де Парі" в числі з 15. вересня розпочав друком „Життєпис Мазепи", якого авторами є Ілько Борщак, і проф. Рене Мартель. Є це перша на заході біоґрафія Мазепи, що відповідає вимогам історії. В журналі, друкуються уривки, а ввесь життєпис має вийти окремою книжкою.

АРЕШТ ОФІЦИРІВ В ГРЕЦІЇ.

В Атенах (Греція) арештовано понад 200 офіцирів на чолі з генералом Панґальосом, котрий був раніше диктатором Греції. Арештованих обвинувачують у підготовці монархічного перевороту.

ЖАХЛИВА ЛЮБОВНА ТРАҐЕДІЯ.

Живемо в часах частих самогубств і любовних траґедій. І ось така жахлива любовна траґедія зайшла в селі Мілосна під Варшавою. Мешканець цього села 27-літний Дражек, застрілив 15-літню Янівну Яжинську, а опісля сам поповнив самогубство. Один з мешканців Мілосної, ідучи до праці найшов у корчах трупа молоденької дівчини. Він повідомив про це поліцію, яка перевела в цій справі слідство. Слідство виказало, що жахлива траґедія мала любовне тло, що з огляду на молоденький вік Яжинської носить дійсно сензаційний характер.

КОМІСІЯ ДЛЯ СПРАВ СХІДНЬОЇ ЕВРОПИ.

Рада Унії Союза Народів одноголосно ухвалила утворити комісію для справ Східньої Европи. До комісії ввійшли: представник Польщі Лупацевич, представник України Шульгін, представник Італії Джіяніні, Француз Прудон, Румун Кляціун. Внесок на утворення цеї комісії поставив на передостаннім засіданні Ради Унії Товариств Союза Народів бувший міністер закордонних справ УНР, Шульгін.

ЗА ВБИВСТВО ЗЯТЯ.

У Гримамалові після судової розправи Іван Уступський застрілив свого зятя Мушинського. Причиною було те, що Мушинський не хотів виїхати у Канаду для заробітку. Жінка Мушинського покинула. Уступський прийшов був на розправу до Грималова з дочкою та зятем, у справі його довгу, 97 дол. Після розправи, як сказано, застрілив Мушинського. Присяглі потвердили вбивство і трибунал засудив Уступського на 3 роки тюрми.

ВОЄННІ ПЛЯНИ БОЛЬШЕВИКІВ.

Чеська „Народні Політика" повідомляє з Москви, що там збільшилась воєнна активність та зросли надії на революцію в Европі. Виготовляється воєнний плян, а в цих роботах грають велику ролю німецькі старшини. Перший удар мав би звернутись проти Румунії. Радянський уряд має надію на випадок війни зєднати собі держави, які невдоволені з теперішнього мира, цебто Німеччину, Мадярщину, Туреччину та навіть Італію.

НА КАРУ СМЕРТИ.

Суд присяглих у Золочеві засудив Михайла Ґрая з Радехівщини на кару смерти через повішення за те, що він задушив свою жінку Горпину з Лешнева, пов. Броди. Підчас розправи Михайло Ґрай боронився тим, що мусів задушити жінку, бо вона мала такий горячий і ненаситний темперамент, що він не мав ні одної ночі спокою і якби був її не позбувся, то сам був би пропав. Суд був тієї думки, що надмірні вимоги жінки ще не є причиною до того, щоби її задушити, і Михайлові визначено найвищу кару.

КОНТРРЕВОЛЮЦІЯ НА БІЛОРУСІ.

Е. Ц. К. К. П. Білоруси розвязав комуністичну орґанізацію працівників комісаріяту освіти білоруської республики, бо слідство виявило, що в цій орґанізації були самі праві опозиціонери і націоналісти.

РОЗВЯЗАННЯ „РІДНОЇ ХАТИ".

Люблинський воєвода приказав замкнути та розвязати т-во „Рідна Хата". Польські джерела повідомляють, що товариство займалося комуністичною діяльністю. Управа т-ва була у Холмі. Поліція переводила ревізії у місцевостях, де є філії т-ва, та найшла буцімто обтяжаючий матеріял.

ҐЕНІЯЛЬНІСТЬ І АНОРМАЛЬНІСТЬ.

Макс Ґаєк містить у німецькій пресі цікаву статтю про анормальности ґеніяльних людей. Ця тема, якою основно займався Льомброзо, і сьогодні не втратила свого значіння. Як твердить Ґаєк, нема ґенія без дефекту: Цезар, Наполеон, Магомед, Достоєвський і Гельмгольц були епілептиками; правдоподібно й Олександер Великий мав цю недугу Байрон, як відомо, був кульгавий, Дарвін, Бісмарк були неврастеніками; Джан Льок Вальтер Скот, Вольтер, Шеллі Шіллер, Емерсон, Едгар По Шопен, Гайне, Чехов, Максим Горкий — всі вони були сухітниками. Умово хорі були якийсь час у воїм життю чи кінчали життя від цієї недуги Тассо, Свіфт, Нютон, Ленав Ніцше, Мопасан, Шуман, Бодлер, Ван Ґоґ, Сметана. Гомер був сліпий, Бетовен глухий Мільтон сліпий, Кант горбатий, Руссо, Шопенгавер. Стріндберґ мали манію переслідування і неврастенію високого ступня. Безліч великих творців було венерично хорих

ЗАМИКАЮТЬ ЦЕРКВИ.

Президія Ц. І. К. української радянської республики порішила замкнути в Києві відому церкву св. Петра і Павла та 4 церкви св. Теофана над Дніпром. У Маріуполі замкнено церкву і синаґогу. В Києві замкнено також синаґогу, а в ній поміщено електротехнічні варстати. В церкві в Маріуполі утворено клюб міліції.

СВЯЩЕНИК ПЕРЕД СУДОМ.

У Сколім закінчилася судова розправа проти о. Володимира Демчука, обвинуваченого в тому, що виголосив до народу антипольську промову. Обвинуваченого священика засуджено на 6 місяців вязниці. Оборона внесла спротив.

ВІДЗНАЧЕННЯ НАШОГО ЗЕМЛЯКА.

До Львова приїхав у наукових цілях д-р Вол. Січинський, доцент Українського Педаґоґічного Інституту в Празі. Д-р Січинський дістав наукову нагороду від „Міжнароднього Інституту Інтелектуальної Співпраці" в характері грошової допомоги для студій на заздалегідь зазначену тему. Конкурс на нагороду відбувся ще в 1926 р., а в нім прийняло участь 14 націй; з них 5 дістало нагороди. Січинський приїхав до Львова зібрати матеріяли до своєї конкурсової праці, а відтак їде до Кракова та Венеції.

ПОГРОМЛЕНІ ЛЯХАМИ УКРАЇНЦІ — ПЕРЕД ГОЛОДОМ

ДЕЯКІ СЕЛА В ГАЛИЧИНІ ВИГЛЯДАЮТЬ НІБИ ПІСЛЯ ТАТАРСЬКОГО ПОГРОМУ.

ДАНЦИҐ. — Ще годі обчислити, яку велику шкоду завдали польські карні загони українському населенню Галичини. Та вже тепер можна сказати, що багато українських свідомих селянських родин, яких навістили ляцькі гайдуки, будуть голодувати в зимі. Ляхи знищили всі запаси їх збіжа та інших харчів. Більшість родин ледви зібралися на заготовлення собі запасів на зиму, або лишили собі збіжа так, щоб його ледви вистарчило до нового врожаю. А тепер це все змішано з землею, полито нафтою, а девкого й зовсім спалено, або затоптано в болото.

В багатьох селах українські кооперативи, народні доми та інші громадські народні будівлі, а також хати свідомих українських селян та інтеліґенції стоять з повибиваними шибами, з поломаними дверями, з розшитими дахами. Подекуди будівлі так обдерті, що ніби тут недавно пройшла татарська орда. Населення починає якось-тако пристосовувати помешкання на зиму, щоби якось уратувати будівлі від остаточної руїни.

Тепер справа виборів до нового сойму серед галицького населення відійшла далеко назад перед тим нещастям, яке поробили ляцькі дикуни в завойованім Польщею краю. Та населення не падає на дусі, а сподівається, що скоро відбудується і після цієї руїни, коли візьметься спільними силами до праці й коли Українці будуть один одному пособляти так, як це вони вже нераз робили.

ЗНОВУ БОРОТЬБА В КОМУНІСТИЧНІЙ ПАРТІЇ.

МОСКВА (СССР). — Ґазета „Правда", орґан ґенерального секретаря комуністичної партії, містить довшу передову статтю з різкими нападами на Рикова, Бухарина та Томського. „Правда" говорить, що ці вожаки правої опозиції ніби примирилися з партією й приобіцяли бути льояльними до її центрального комітету, але справді вони лише змінили свою тактику й обернулися в дволичників, що говорять одне, а роблять друге.

Далі ґазета заповідає, що партія не буде терпіти в своїх лавах таких дволичників і тому на них може впасти партійна кара. Як відомо, Риков є на становищі премієра-міністра Росії, а Бухарин це найбільший теоретик комуністичної партії. Томський довгі роки стояв на чолі комуністично-робітничого професійного руху.

НІМЕЧЧИНА ПРО ГИПОКРИЗІЮ ДЕРЖАВ АНТАНТИ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Німецька делеґація для участи в засіданнях комісії Ліґи Націй по обеззброєнню готується нарешті вивести справу обеззброєння держав на чисту воду. Німці кажуть, що вони тепер викриють гипокризію держав бувшої антанти, які розмовами про обеззброєння прикривають свій мілітаризм та збільшення свого зброєння.

СТАРАЮТЬСЯ ПРИВЕСТИ ДО ПОРОЗУМІННЯ ІТАЛІЮ З ФРАНЦІЄЮ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Американський посол Ґібсон тепер занятий дуже делікатною справою. На нього припадає завдання потиснути на Італію так, щоби вона нарешті почала переговори з Францією про обмеження своїх морських сил. Думають, що в цьому Ґібсонови поможе також Анґлія. Спільний дипльоматично-фінансовий натиск Америки та Анґлії на Японію привів до приняття Японією лондонського воєнно-морського договору.

Фінансове становище Італії багато гірше від японського, а тому можна сподіватися, що й Італія змушена буде послухати „порад" Америки та Анґлії. З другої сторони натискається також на Францію, щоби вона пішла на уступки й згодилася на те, що Італія на Середземному морі буде мати право тримати фльоту рівної сили з французькою.

СТУДЕНТСЬКІ ЗАВОРУШЕННЯ В ЄГИПТІ.

КАІРО (Єгипет). — Новий виборчий закон і зміну конституції египетське населення назагал приняло спокійно. Лише студентство стало в гостру опозицію проти уряду.

В одній школі учні застрайкували. Лишаючи шкільний будинок, вони його підпалили, але пожежники швидко загасили вогонь. В другій школі студенти після мітінґу почали громити внутрішнє уладження школи. Поліція не могла привернути порядку. Викликане військо стріляло в студентів після того, як студенти поранили чотирох жовнірів. Трох студентів поранено кулями. Становище їх тяжке.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Загряницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ОСТАННІ АРЕШТИ

Джан Еліот, европейський кореспондент нюйорської ґазети „Ню Йорк Геральд Трибюн", котрий, відвідавши Галичину, перший пустив у широкий світ відомости про страшний польський терор, подає тепер про арешт д-ра Дмитра Левицького, голови Українського Національного Демократичного Обеднання (УНДО), та секретаря тоїж орґанізації, Любомира Макарушки.

Кореспондент доносить далі, що обох арештованих обжаловують за те, що вони піддержували з УНДА українських саботажистів та давали гроші на допомогу Українській Військовій Орґанізації.

Ті два останні арешти знаменні з того боку, що отсе арештувала польська влада людей, котрих з усіх усюдів підозрівали в угодових накладуваннях з польським урядом. Дотого обидва арештовані репрезентують УНДО як ту політичну орґанізацію, яку рівнож обкидувано болотом ізза її угодовости. Навіть в американській кореспонденції згадується за те, що д-р Дмитро Левицький намагався завжди шукати мирних способів для злагоди українсько-польського напруження.

До того треба одначе додати, що коли політичні противники УНДО з українського боку побивали його за опортунізм і угодовщину, польська преса виступала проти нього з особливою заїлістю.

І ось тепер ми є свідками такого дивогляду, що більша частина тих, котрі так гостро виступали проти УНДО за угодовщину, є на волі, а здогадні угодовці опинилися в тюрмі. Виходить, що польський уряд менше лякається ріжних радикальних чи яких там дубів, а більше „угодовців" з УНДО, коли їх арештує, підозріваючи о піддержуванню революційної акції.

З „угодовцями" з УНДО діється тесаме, що з пастирським листом українських епископів. Його конфіскує польський уряд мимо заяви епископів, якою вони осудили терористичний спосіб боротьби та конспірацію. Провідників УНДО вязнить польський уряд, хоч знає, що їм доводиться багато витерпіти за своє „угодовство" від Українців, та хоч вони виразно осудили терористичну акцію, получену з масовими пожежами. Видно, що польський уряд не вірить в угодовство УНДО, ні в його заяви, якими воно себе відмежовує від — українських революціонерів. Інакше не було би потреби арештувати провідників УНДО.

Микола Мурашко.

УВАГИ ПІД КОНЕЦЬ РОКУ

Листопад і грудень це два місяці в році, в котрих члени У. Н. Союза найбільше цікавляться рухом своєї орґанізації та свого відділу. В тих місяцях члени У. Н. Союза переводять по відділах вибори нових урядів. Через те, кождий член Українського Народного Союза бодай в тих двох місяцях в році звертає увагу на те, що він є членом сеї великої організації.

І добре се діється, що члени хоч раз у році стараються собі здати рахунок з того, що вони зробили в році для добра орґанізації. Як добрий господар повинен знати, чи його цілорічна праця й труд принесли йому користь, як на те він мусить бодай раз у рік обчисляти, кілько добра, а кілько зла йому приніс сей рік, так і орґанізація повинна раз у рік робити обрахунок, кілько добра для неї зроблено, а кілько зла. Добре воно, бо тільки по такім розгляненню можна пізнати свої добрі й злі сторони, свою силу й прикмету, та на будуче скріплювати те, що добре й сильне, а усувати те, що зле й шкідливе.

При отсій нагоді я попробую звернути увагу на деякі недостачі в нащій орґанізації, які, зрештою, не є тільки недостачею нашої орґанізації, або наших орґанізацій, але й орґанізацій інших, високо розвиненех народів.

Першою такою недостачею вважаю звичай членів не ходити точно на місячні збори свого товариства. Є богато людий, які належать до орґанізації, але нею не цікавляться. На збори відділу ходять вони тільки при нагоді. І що цекавіще, що ті самі люди, які на збори не ходять, відтак частенько нарікають, що нібито урядники се „дванацять кумів", що урядники самі переводять ухвали, правлять товариством, не питаючися членів. Чути нераз нарікання, що предсідатель та секретар виплачують хорі запомоги з товариства так, як їм хочеться, і тому, кому вони хочуть. Чути нераз нарікання, що секретар або предсідатель стали в відділі диктаторами, і таке інше. Сим людям треба сказати, що колиб вони ходили точно на місячні збори, то самі урядники не рядили би товариством, що тоді товариством радили би всі члени, що тоді правління було би в руках членів, а не „кумів".

Най нікому не здається, що се дуже приємно урядникови урядувати в відділі без участи членів. Правильно урядники воліють мати директиву про кожду справу від своїх членів, бо тоді не вони беруть відвічальність за постанову, але члени. І тому, коли члени не ходять на збори, то повинні мати хочби тільки виросуміння та людяности, щоби не нападати на тих людей, яких вони самі вибрали та покинули самих на власну волю. Коли се зле лишати товариство на „диктатуру" кількох урядників, то сій диктатурі легко можна покласти конець появою всіх членів на зборах. Я знаю з досвіду, що де члени цікавляться своїм відділом та приходять на збори, там є згода, порядки, там нема нарікання. Такі відділи все мають добрих урядників і члени з їх урядовання вдоволені.

По друге, чим більше члени учащають на збори, тим більше вони вчаться полагоджувати всякі справи. Члени, що тільки починають ходити на збори, будуть порушувати справи, які до зборів не належать, будуть розвязувати питання в невідповідний спосіб. Коли вони не зражаються тим, але далі будуть витревало вчащати на такі збори, то вони з часом навчатьяс, як вести справи, як промовляти, як закінчувати справи скоро, вправно й практично. Вони навчаться, як правити товариством. Самоуправління се також штука, якої треба вчитися, а вчиться її тим, що правиться самим собою так довго, поки не навчиться.

Трета справа, на яку треба тепер звернути увагу, се вибір нових урядників. Буває по декотрих відділах так, що цілий рік члени нарікають, що урядники злі, що се куми, що се диктатори, а коли прийде при кінці року вибрати нових, то одноголосно вибирають старих. І таке буває, що ті самі, що найбільше нарікали, тепер голосують за старими, а, відтак цілий рік знов нарікають на вибраних ними урядників, що се куми, диктатори, чи що там. Спитаю: чи так поступає розумна людина? Певно, що ні. Розумний чоловік, коли йому урядник не подобається, буде старатися його усунути. Коли він за урядником голосує, то не буде нарікати, що се кум або диктатор. І взагалі розумна людина не нарікає, а робить без нарікань. Добрий урядник, вибирає його ще раз; злий урядник, вибирає нового.

А що се таке добрий урядник? Дехто голосує все за своїм приятелем, кумом, кревним. Відтак кум або приятель такого наробить своїм урядованням, що ті, що за ним голоси подали, стидаються появлятись на зборах. Та се кепська рада не ходити на збори. Краще не голосувати на чоловіка тільки тому, бо він особистий приятель або кум. Те, що хтось є кумом або приятелем, ще йому не дає знання вести уряд. На урядника треба мати інші кваліфікації, як на приятеля або кума. Се тому, бо задачі урядника інакші як задачі кума. Правда, буває й кум, що має кваліфікації на урядника, але се не тому, що він кум, але тому, що він має добрі дані на урядника. Тому на урядника треба вибирати таких людей, котрі потрафлять повести сю роботу, яку статут товариства вкладає на сей уряд.

Мушу наконець підчеркнути, що вибрані урядники повинні розуміти, що їх вибрано на те, щоби сповняли свої задачі, а не на те, щоби „порахуватися" з немилими собі членами, які їм не подобалися, які інакше думають. Урядник повинен забути за всякі порахунки, за всякі гуртки, за кумівство, а все й усюди памятати за добро орґанізації, за обовязки свого уряду.

Одначе рівночасно треба підчеркнути, що коли ми вже вибрали урядника, то не треба всеї роботи спихати на нього. Орґанізація не складається з самого уряду, але з членів і урядників. Хто покидає урядників, той покидає не урядників, але покидає орґанізацію, а тим самим покидає себе самого. Хто не шанує урядників, яких він вибрав, той не шанує орґанізації, той не шанує других членів, ні себе самого.

Коли будемо перестеріґати сих уваг, то певно наша дорога орґанізація буде розвиватися все краще й краще, бо в ній буде співпраця між членами відділів та вибраними ними урядниками.

A CHAPLAIN OF THE AMERICAN LEGION RAISES VOICE FOR FREEDOM AND EQUAL RIGHTS

Dear Editor:

In reading "Svoboda" I was very glad to see that the war veterans of Ukrainian descent have taken some steps in reference to the Polish terror directed against the Ukrainian people under the Poland.

No one could have a better recognition before the government of the U. S. than the veterans of the world war who were willing to die in defence of their adopted country and who now, at the time of distress of their fellowmen in Poland, appeal in their behalf.

It is a duty of every veteran to safeguard the liberty to which the Ukrainians are entitled. I urge you to make a strong appeal through the newspaper Svoboda for every veteran of the world war of the Ukrainian descent to orianize and in a constructive way make a proper direction towards securing influence and interceding in behalf of Ukrainians, victims of the Polish terrorism.

I have this day called a delegation of every organization notwithstanding what denomination or party they may belong as this is the time when all personal views must be forgotten and in the name of humanity a mass meetings must be held and action taken for the protection of beloved fellowmen Ukrainians against the Polish terrorism upon the helpless people of Ukrainian descent.

At this time I have the honor of holding a National and State office with an organization connected with the American Legion and I am offering my services and whatever influence I can have in behalf of the Ukrainians enslaved by Poland.

I urge and strongly recommend every world war veteran of Ukrainian descent to unite in this great cause and demand the freedom and justice which rightfully belongs to the Ukrainian people. We can not afford to lose any time. Immediate action must be taken at once. We fought that the sacred cause of justice, freedom and democracy may be enjoyed and stand guard over the principles and ideals for which many have shed their blood on the battlefields, and who has a better right to demand this than the world war veterans.

Any suggestion that yuo have to offer or use of my services, you are at liberty to do so and you can be assured that I will act upon it with all my efforts in need of defence of the poor defenceless Ukrainians.

Respectfully,
Rev. N. J. Woloshuk,
National Chaplain American Legion,
La Societe Des 40 et 8.

It is the source of much satisfaction to his local comrades in The American Legion, and the cause of much pride in the community as a whole, that the Chaplain of Johnstown Post, No. 294, of The American Legion has also been chosen to guide the spiritual welfares of both the state and national organizations of la Societe des 40 Hommes et 8 Chevaux, the social and playground auxiliary of The American Legion, more popularly known as the "Forty and Eight."

To hold three such important offices at the same time, in the local, state and national organizations, is indeed an enviable record, and the Reverend Father Woloshuk has justly merited and deserves all the honors that have been bestowed upon him.

At the recent National Convention of The American Legion, held in Boston, Rev. Nicholas J. Woloshuk, of Johnstown, Pennsylvania, was unanimously chosen to fill the post of Aumonier National in the Forty and Eight Society. Our new Aumonier or Chaplain has been prominently identified with The American Legion ever since its inception and has proven to be a comrade of diverse abilities, as well as a very active and tireless worker. His ever present Legion spirit has been an inspiration to all the buddies who have worked with him. It is interesting fact that Father Woloshuk was the only Pennsylvanian to be chosen to an elective office at the Boston Convention of The American Legion.

His marked ability along literary lines was soon recognized and he was prevailed upon to assume the editorship of the Post magazine, "The Greater Johnstown Legionnaire," after the death of George A. Foster, the former editor. Under his clean policies and expert guidanship, it has gained prominence as one of the best Legion organs in the country and is eagerly awaited each month for its crisp Legion news and facts of varying interests to Legionaires in general.

The Reverend Father Woloshuk is now serving his fourth consecutive term as Chaplain of the Pennsylvania State Voiture of La Societe des 40 Hommes et 8 Chevaux, having been re-elected to this office at the recent State Convention of The American Legion at Harrisburg, Pa. He was first chosen as Chaplain at the York Convention of 1927, and was unanimously retained in office by the vote of the succeeding state conventions held at Uniontown, Scranton and Harrisburg in the years of 1928, 1929 and 1930.

Father Woloshuk is the present pastor of St. Michael's Church on Maple avenue of this city. He is also pastor of St. Mary's Ukrainian Church of Altoona, Pa., which charge he conducts as a mission in connection with the Johnstown rectory. He is greatly beloved by his parishioners in both cities and has thoroughly re-organized and built up strong church organizations among the Ukrainian people of Western Pennsylvania.

Reverend Woloshuk is very active and ardent worker in all matters pertaining to civic affairs and community betterment. He is Chairman of the Board of Directors of the Johnstown Aero Club and a member of the Johnstown Chamber of Commerce, serving on the committee on civic affairs.

We all feel gratified for the recognition that our Chaplain has received. We are proud to have him in our midst and we wish him the best of luck, as well as our whole-hearted support in all of his many duties.

Chas. J. Boyle,
Adjutant, Johnstown Post 294
"The Greater Johnstown Legionnaire," Oct. 1930.

Д-р Остап Грицай.

ПЄР БЕРАНЖЕ.

Найпопулярніший поет Франції.
(1780—1857).

I.

Згадана мною недавно в нашій „Свободі" т. зв. **липнева революція** у Франції **1830 р.** заслугувалаб на нашу пильнішу увагу ще й тому, що вона, як на це я вже натякнув, була в значній мірі ділом працьовників пера, до яких нам треба причислити передовсім редакторів тодішнього опозиційного журналу **„National"** та їх приятелів між французькими письменниками тієї епохи. І ті редактори і ті письменники добули опісля таких великих імен, що про кожного варто написатиб поокремо, бо з іменем кожного вяжеться якась трівка цінність у скарбі новітньої культури. Вистане ось сказати тут, що два найбільше відомі з тих редакторів це — Адольф Тієр **(Thiers)** та Франсуа Мінiє **(Mignet)**, з яких перший визначився опісля як славний історик і державний муж, а другий головно як відомий на всю Европу історик великої французької революції. До творів і значіння їх обидвох я поверну на сторінках нашого журналу при иншій нагоді, а нині хочу згадати одного з поетів Франції, якому довелося стати духовим батьком липневої революції. Це, мимоходом кажучи, найпопулярніший між усіма великими французькими поетами, просто обожаний любимець народу, іменем Пєр Беранже **(Pierre Beranger)**, від народин якого минає саме цього року 150 літ, ізза чого ще й тому годиться помянути його зі святом сторічча революції.

Це іменно прегарна, хотілосяб сказати, невимовно кохана людина.

Він уже судьбою своїх перших дитинних літ чудно незабутий кожному з дослідників його життя і творчости. Пєр (Петро) Беранже — це передовсім дитина Парижа, уроджeнець усесвітної метрополії, а притім один з тих вихованців паризької вулиці, що їх Француз ознаменовує іменням ґамен **(gamin)**. Але щож воно таке оце ґамен? Ну щож, шановні читачі, ґамен в паризькому значінню це щось таке, що може зрости тільки на великоміській вулиці такої столиці, як Париж: страшенно цікаве й непосидюче, веселе й збиточне, по потребі сміливе й безличне, відуче й хитренькe, повне голоду життя і без респекту для нікого. По нашому мусілоб бути: вуличний шибеник, малий злодюга або ґунцвот, але це все не те, що паризьке ґамен, хлопець таксамо добре, як і дівчина — по потребі. Та вже так чи сяк, одно певне, а саме, що ґамен це щось чудово бадьоре й веселенько розгуляне. Бо паризька вулиця, знаєте, це не чотири стіни якоїсь понурої келії, де людська душа холодо.і та повагою сповняється, самотою промишляючи. А ще до того паризька вулиця в епоху двох останніх десятьліть XVIII. віку, коли то на ній розгривалися дії революції найбільшої, яку знає історія людства! Беранже вродився **17. серпня 1789 р.**, отже на девять років перед її вибухом, як синок зубожілого шляхтича, одруженого з бідною, але гарною й елеґантною модисткою. Отак і батько й мати нашого поета — типові паризькі екзистенції, як своєю професією, так і своїм одруженням. Бо від зубожілих шляхтичів, шукаючих у великому місті якогось хліба, тоді в Парижі аж кишіло, а паризька модистка це чи не найпопулярніший жіночий тип Франції особливож республиканської. Тип, морально може дещо легкий, але зате повний гострої інтелігенції і поезії свобідного життя, пригадуючий нам подекуди матір великої письменниці **Жорж Санд.** Але надто багато добра малий Петрусь від своїх батьків не зазнав: вони іменно швидко розвелися, після чого хлопцеві прийшлось тинятися по родині. Перше виховання одержав Беранже в домі свойого діда, кравця Шампі, про якого згадує з любовою в поемі **„Кравець і фея".** В нього і прожив він до девятого року життя, між тихою домівкою діда і галасливою вулицею, пів-шляхтич і пів-пролетар, повний хлопячої, але притім глибшої цікавости до вуличних типів, що їх почала зганяти в Париж напливаюча хвиля грядучої революції, і так заздалеґідь, ще як дитина, в тіснім контакті з тим простолюддям, якого дух мав опісля стати добрим ґенієм його поетичної творчости. Девятьлітним хлопцем довелось малому оглядати власними очима — з даху одного дому — перший пропамятний акт великої революції: зруйновання Бастилі **(14. липня 1789 р.)**

Одначе згодом прошацька мандрівка Петруся від своякa до свояка ставала для нього щораз більш болюча, бо ніхто не хотів піклуватися хлопчиком, аж урешті приймила його в хату тітка в провінціональнім місті Перон, захоплена любими рисами його дитинячого лиця (ту принадну привітливість свойого виду зберіг Беранже ще й як сімдесятьлітний старик). І щойно в Перон починає Петрунько правильну шкільну науку, користаючи не тільки з того, що добряча тета посилала його в школу, але й з тієї обставини, що в Перон, містечку під революційним проводом члена Конвенту, Баллі Белянґлі, була школа, зорґанізована зовсім на републиканський лад. Так тепер наш паризький ґамен, замісць скитатися по вулицях та приглядатися революційним сценам, ходить пильно до школи, вивчує тут, що треба, а попри все инше ще й практичну реторику, тобто вчиться виголошувати промови, а позатим укладати ділові доклади в ріжних справах до найвисшої управи революційної влади. В такому іменно мусіли тоді вправлятися французькі школярі, щоб стати опісля горожанином републиканської Франції — кожний з них мусів уміти промовити прилюдно й виготовити добрий реферат по всяким справам. А позатим мабуть зайве зазначувати, що в такій школі малий Беранже зміг тільки поглибити того свободолюбного духа, яким надихувався з перших літ на паризьких вулицях і площах, у близі людей, яких душі горіли полумінню утаєного бунту та вловлюючи дитинячою душею грізні чутки про ідуче велике визволення.

Вікопомна революція обновлювала не тільки французьку країну і її людей; вона починає витискати свою печать на обличчю всього світа. Але вертаймо до нашого поета.

(Дальше буде)

POLAND ARRESTS TWO LEADERS OF UKRAINIAN PARTY

Prisoners in East Galicia Are Accused of Financing Terrorist Sabotage Drive

ACCOUNT BOOKS CONFISCATED

Evidence of Fund to Press Campaign Abrroad Cited

By JOHN ELLIOT

From the Herald Tribune Bureau

Copyright, 1930, New York Tribune Inc.

BERLIN, Oct. 31.—The ruling Pilsudski group in Poland struck another blow at the opposition through the arrest in Lemberg of Dimitri Levitsky, leader of the Ukrainian National Democrats, the largest minority party in the Sejm, it is reported in Berlin newspapers today. Both Dr. Levitsky and Dr. Lubomir Makaruschka, general Secretary of the party, who was arrested at the same time, are charged with financing the secret Ukrainian terrorist organization's campaign of sabotage against the Polish landowners last summer which led to a Polish military punitive expedition's being sent into East Galicia.

Polish authorities charge that confiscated account books show that important sums of money have been sent from the executive committee of the Undo, as the party is familiarly called, to Colonel Jary, representative of the Undo in Berlin and Eugene Konovalec, leader of the secret Ukrainian military society. These two men are charged by Polish authorities with directing from tbroad this terroristic organization, which has as its object the liberation of the Ukrainian population in East Galicia from Poland and its incorporation in an independent Ukrainian state. Lemberg police say that the copious material found in the homes of the arrested Ukrainian politicians fully confirms the reports of their treasonable activities.

Denies Terrorist Drive

Colonel Jary stated tonight that the Polish accusation that he received funds from Dr. Levitsky for the purpose of financing a secret Ukrainian campaign of terror in East Galicia was absolutely without foundation. He admitted receiving small sums from the parliamentary leader of the Undo party, but said that these sums, which never amounted to more than $100, went to pay taxes and the costs of upkeep on the house Dr. Levitsky owns in Berlin. Colonel Jary also denied having any connection with Eugene Konovalec.

Whether the parliamentary Undo party has any connection with the secret terroristic society led by Konovalec, who is said to be now living in Geneva, is a point hotly debated by both Poles and Ukrainians. Polish officials in Lemberg recently stated that such a connection undoptedly existed between the leaders of the legal and outlawed Ukrainian organizations, although it was possible that the rank and file of the Undo party was unaware that such a bond existed. On the other hand, Dr. Levitsky informed this correspondent that the Undo party sharply disapproved the methods pursued by Konovalec's society and that it had issued a manifesto denouncing the campaign of barn-burning by the terrorists.

Dr. Levitsky was chairman of the Ukrainian National Democrats—a bourgeois party, whose objective was autonomy for the Ukrainians in Poland, as contrasted with a strong underground Ukrainian Communist movement, which seeks the incorporation of the Polish Ukraine with Soviet Russia.

Dr. Levitsky led the party of thirty men in the Sejm, the largest minority group in the Polish Parliament. He enjoyed great prestige in parliamentary circles and often courageously advocated a policy of reconciliation with Poland at some risk to his own political position.

(New York Herald Tribune, November 1, 1930.)

ВОТ ВІТМАН.

БИЙТЕ, БИЙТЕ, БАРАБАНИ!

Переклав М. РУДНИЦЬКИЙ.

Бийте, бийте, барабани! — дуйте, дуйте дужі сурми!
Через вікна — через двері — невблагано, гей, влітайте
У величну тишу церкви, розсівайте її збори,
І до школи в час науки;
Нареченому не дайте в затишку при нареченій — бути нині з нею щасним,
Не давайте, гей, спокою мирному ви рільникові, при сівбі він чи при плузі,
Так скажено, барабани, бийте, битйе та лунайте — а ви, сурми, грайте гостро.

* * *

Бийте, бийте, барабани! — дуйте, дуйте дужі сурми!
Над міською метушнею — вулицею, коліс скрипом;
По хатах готові ліжка в ніч чекають вже на сонних, сонні в них не будуть спати,
Ні купці в день купувати — а маклери й спекулянти чи поведуть далі діло?
Чи промовці ще промовлять? а співці стрібують співу?
А правник чи стане в суді, щоб ще справи боронити?
Гомоніть же, барабани, швидше, дужче — а ви, сурми, загудіть ще більше дико.

* * *

Бийте, бийте, барабани — загудіть же сурми!
Припиніть усі балачки — покладіть же край докорам,
І не слухайте ні трохи боягузів ні слізливих, — ні молючих ви не чуйте,
І не слухайте старого, що благає молодого,
Заглушіть діточий голос і защиткування мами,
Щоб здрігнувся мрець на ношах перед похоронним возом,
Заревіть з такою міццю, гей, страшенні барабани — з таким шумом грайте сурми.

Місяць листопад - місяцем національної жалоби.
День 15-го листопада - днем масових протипольських демонстрацій

НЕДІЛЯ, ДНЯ 16 ЛИСТОПАДА, Є НЕДІЛЕЮ МОЛИТВИ ЗА НЕВИННІ УКРАЇНСЬКІ ЖЕРТВИ ПОЛЬСЬКОГО ТЕРОРУ.

ЛИСТОПАД — МІСЯЦЬ НЕГАЙНОЇ ЗБІРКИ НА ДОПОМОГУ ЖЕРТВАМ ПОЛЬСЬКИХ ЗВІРСТВ

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ШИКАҐО, ІЛЛ.

Українське політиканство в Шикаґо.

Десять уже літ певні люде в Шикаґо присвоювали собі право надавати напрям українській політиці в цілій Америці. Хоч їх приказів ніхто не слухав та за їх проводом майже ніхто не йшов, вони далі видавали прикази.

Дня 11. жовтня с. р. трісла велика булька мила: В той день Гетьманська Січова Орґанізація в Шикаґо розбилася на дві фракції, а головного отамана, д-ра С. Гриневецького, зовсім викинено з орґанізації.

Ніхто не міг передбачити, що аж до такого прийде, бо ніхто не знав позакулісової політики, яку тайно вів д-р Гриневецький. Головних причин розколу Гетьманських Січей в Америці треба шукати в Европі, а іменно: непорозуміння поміж Липинським, Назаруком, Залозецьким і гетьманом Скоропадським. (Диви Львівське „Діло", чч. 216—224, стаття: „Розкол серед гетьманців").

Через те, що розкол гетьманської партії почався в Европі, то тяжко прослідити, хто його перший почав. З преси можна догадатися, що перший початок дав д-р Назарук — як він усе се робив в кождій партії, де він був. Розкол в Шикаґо (після оповідання очевидця та учасника) стався в отсей спосіб:

Д-р Гриневецький скликав делеґатів січових відділів (в такім порядку й у такій силі: 6 делеґатів з Клівленд, 6 делеґатів з Дітройт і 12 делеґатів з Шикаґо) до січового дому 11. жовтня 1930 р. на секретні наради. Ніхто з делеґатів не знав, в якій цили їх скликується. Аж на нарадах д-р Гриневецький почав читати листи від Липинського та доказувати, що гетьман Скоропадський се народний зрадник, бо зломав присягу, яку зложив Раді Присяглих У. С. Х. Д. у Ванзе дня 6. листопада 1921 р.

Делеґати не були обзнайомлені з сею справою, тому дивно їм виглядало, щоби той самий отаман, котрий голосив послух (невідкличний і сліпий послух) „Гетьманови і Його Родови", доказував, що сей гетьман є народний зрадник. Коли д-р Гриневецький спитав делеґата з Клівленд, за ким він піде, делеґат віповів, що він присягав „Гетьманові і Його Родови" й тому не може зломити присяги. Д-р Гриневецький перейшов так по черзі всіх делеґатів, і всі вони відповідали таксамо.

Тоді Гриневецький кинув книжками та крикнув: **„Я вас всіх деґрадую, а мітінґ запираю!"**

„Добре", — відповіли делеґати, — **а ми вас усуваємо з голови січової орґанізації!"**

Мітінґ тривав до 6. години рано. Делеґати вибрали зпоміж себе тимчасовий комітет, зложений з Тарнавського, Смука, Дужанського і Зблоцького та вислали телеґраму до Скоропадського, що сталося. Скоропадський відповів, що затверджує тимчасовий комітет, однак ґенерал Шаповал нехай обійме провід.

Ось так мав би виглядати цілий переворот в гетьманських січах в Америці, які істнували більше на папері як в дійсній організації.

Ходять навіть версії, що д-р Гриневецький зірвав зі Скоропадським тому, що гетьман хотів України в злуці з Росією, а він (Гриневецький) хоче України самостійної. Сему тяжко повірити, бо часопис „Січ", з її отченашем, виразно говорила: **Україні Оден Шлях! Оден Гетьман, Оден Стяг!**

Багато людей жде від д-ра Гриневецького заяви про те, що його спонукало виступити проти того „Гетьмана", під котрого булаву він хотів нас усіх завести.

Д-р Г. Г. Скегар.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

Збірка на зборах Українських Бизнесменів.

На зборах Українських Бизнесменів у Джерзи Сиґі, дня 26. жовтня с. р., зібрано на У. В. О. вісім долярів.

Зложили по $1.00: О. Мадай, І. Марусин, Г. Гаврилюк, В. Лупиняк, П. Дмитриха, Ґелета, Лупиняк, Гомницький.

ҐЛЕСТЕНБУРІ, КОНН.

Союзовці Інвалідам.

По скінченню мітінґу Бр. св. Івана Хрестителя, від. 138 У. Н. Союза, предсідатель Лука Сидорак згадав за події в рідним краю і наших інвалідів, для яких не можна навіть збирати в краю допомоги. Зібрано $10, а з братської каси додано $6. Разом вислано до Обєднання $16.

Жертвували: по $1: П. Кріль, М. Гаткевич, Л. Сидорак, П. Смик; по 50 центів: Ів. Дисенчук, П. Галун, М. Лата, Ів. Бовк, Й. Патиняк, Марія Блажейовська, М. Дзядик, Ів. Сидорак; по 25 ц.: М. Стисло, П. Шпак, Д. Кріль, Ів. Соляр, Ксенька Запотічна, П. Соляр, Д. Качмарик, С. Конікевич.

Іван Сидорак, секр.

— Степане, ваша жінка впала в криницю.

— То нічого. Ми і так не пємо води з тієї криниці, відколи запровадили водопровід.

ПОЛЬСЬКІ ЗВІРСТВА В ГАЛИЧИНІ

(Ориґінальні матеріяли з краю).

(2)

Вкінці казав собі відділ уланів доставити означену скількість збіжа і інших продуктів, стягнув звиш 1,500 зол. контрибуції й відїхав до села Плауча (пов. Бережанни).

Масовим масакрам мусів приглядатися громадський уряд в повнім складі, а присутний командант постерунку Рибіцький не міг навіть довго дивитися й віддалився. Богато селян спаслося втечею, бо люди кидалися навіть до ріки, так, що деякі ще не вернули і не є виключене, що дехто з них знайшов смерть в ріці Стрипі. На відході згаданого вище відділу уланів прийшов новий відділ уланів з Золочева.

Дня 29. вересня 1930 р. по полудні приїхав до села швадрон кавалерії, **який стоїть залогою** в Теребовлі. Частина стануда перед урядом громадським, а друга частина розїхалася по полях, щоби зігнати людий, які в міжчасі повтікали та поховалися. Приведених утікачів ставило військо в ряд. Підпоручник з двома жовнірами прийшов до школи й звідси забрав сина місцевого управителя, Богдана Гринкевича, та казав відвести його там, де інших утікачів збирали. При тім перевів в хаті ревізію, забираючи з собою книжку „Син України" й протокол засідання Кружка Сільського Господаря.

Сина Богдана поставили в ряд між інших людей. Тоді поручник, командант цего відділу кавалерії, крикнувши до зібраний людей, що покаже їм тепер, де є Україна, посортував зібраних у той спосіб, що старих і дітей до 10 літ нагнав до дому, а над іншими розпочалася екзекуція в такий спосіб:

Принесено з громадського дому лавки, покладено на них людей, один жовнір держав за ноги, другий за руки, а підпоручник і капраль нагаями, плетеними з телефонічного дроту й заосмотреними в олов'яні кульки, били до умління. Зібрана решта людей підняли вереск і крик, а жовніри, які були узброєні в палиці й нагаї, окружили їх, почали всіх без розбору бити по лици, головах і де попало й у той спосіб взивали, щоби спокійно приглядалися дальше кровавим тортурам їх дітей і батьків.

Сина управителя школи почали бити першого, як виразився поручник „теґо в чарних споднях бунтовніка", причім ударив його гарапом через голову. Коли тітка битого сина управителя школи просила, щоби перестали його більше карати, сказав підпоручник, що як не стане в дома гайдамацьких паперів, то перестане бити. Взяв тоді двох жовнірів і пішов до мешкання, до школи й тут, числячи з годинником в руці на мінути й секунди, приказав викинути з хати бібліотеку, вартости яких 2—3 тисячі золотих й її підпалити, — а в випадку не виконання цего приказу візьмуть сина Богдана знова на екзекуцію. Тоді сам батько, управитель школи, під грозою викинув крізь вікно цілу бібліотеку і власною рукою підпалив. Бібліотека ця горіла два дні.

Тимчасом інших людей дальше бито. Всіх покровавлених і змасакрованих родина відносила домів. Замічуємо, що всіх роздягано з убрання перед биттям до нага.

По тій інквізиції закватирувалося військо на два дни в селі.

В селі стягано від селян збіже, а іменно овес для військових коней, а інше нищено в цей спосіб, що змішували всякі роди збіжа разом, мішано з землею, поливано нафтою. Населення мусіло достарчати харчів, а крім цего заплатили до рук команданта поручника грішми 1,500 зол.

Крім цего поодиноких людей бито, кооперативу зовсім знищено, товари забрано, театр читальняний зовсім здемольовано, а ґардеробу театральну зовсім знищили. Орхестру читальняну побито на куски, а коштувала вона 600 дол. Старого 80-літного селянина Гарматія били і казали йому говорити „нех жиє маршалек Пілсудскі й нех жиє Польска". Того старець не говорив, а тоді били аж до умління. Посадили його на терлицю і казали йому так їхати, при чім нагаями підганяли.

Всі страхіття, знущання, насилуваня спокійного українського селянина не дадуться словами описати.

КАРНІ ЕКСПЕДИЦІЇ.

1) Збаражчина.

У днях 25—28. вересня 1930 перейшла карна експедиція в збаражському повіті такими селами: **Нове Село, Сухівці, Шельпаки, Шили, Добромірка, Гущанка, Лозівка, Скорики.** Зібрати всі факти не сила. Ось кілька маркантніших:

Після погрому в Новім Селі розійшлися страшні вістки, що доводили до розпуки населення сусідних сіл. Та пізніше показалося, що дійсність була страшніша, ніж ті чутки.

Не були це плянові ревізії, а поліція прибігала до хат і без ніяких допитів била, куди попало. Зімлілих відливали водою, одні поліцаї відходили, інші приходили та били дальше. Тяжко побиті просили не мучити їх, а вбити. Хати й господарські будинки розшивали, розкидали стіжки (казали це робити сусідам й обіцювали за це заплату, якою, по скінченню роботи, були також нагаї). По такій „заплаті" йшла „присяга". Приказували людям клякати та повторяти слова „Я с.... на Україну". Потім далі розшивали стріхи й далі тесаме. В хатах нищили все, перемішували, що лише найшли в хаті: муку, крупи, збіже, молоко, борщ, квашену капусту, овочеві соки, нафту, піря і т. д. Рубали килими, рушники на образах, звої полотна, кожухи, дерли гроші, контракти, нищили образи Шевченка, Драгоманова, Франка й ін. Горе було тому, кого застали у вишиваній сорочці. В деяких селах, як Нове Село, Сухівці, Шили, Шельпаки, Добромірка, понищили зовсім кооперативи, а при цьому й читальні „Просвіти". В кооперативі мішали всі товари й обливали нафтою, нищили ціле уладженя, рубали долівку. В „Просвітах" (в Добромірка) дерли куліси, ломили лавки. В **Добромірці** знищили й молочарню. В **Лозівці** знищили руками селян під ударами нагаїв **памятник Шевченка,** причому змушували селян нагаями повторювати образливі слова на Шевченка й Україну, а після знищення памятника поліція говорила з насмішками: „Нема вже Шевченка, поїхала Україна". Вишукували й били дівчат, що виступають в амат. гуртках. Булоб не обійшлося і без диких оргій, колиб дівчата та молодиці не повидиралися з рук пяних поліцаїв. За це бито старі мами і жида Шпайзера Шмая, який їх мусів провожати по Гущанках.

Як сказано, допитів не було ніяких. Одиноке, що питали: якої національности, або якої партії, або як називається. При биттю вичислювали „злочини" що ними „провинилися" нещасні жертви. Ці злочини це: Україна, кооператива, Просвіта, Луги, Соколи і т. д.

Після „ревізії" заалярмували всі фіри і дивізія поїкала далі. Незавидна була доля візників. Їх плечі — один синяк.

З вище сказаного видно, що поліція мала списи людей, що мусіли перейти ті знущанія. Перед карою ратувався хіба той, кому вдалося втекти. Зате всіх інших били лише тоді, коли впали під руки: чи старець чи дитина. Оминули кари такі села, де заборонив бушувати дідич, як Лисичинці, або місцева поліція, як у Терпилівці, та Климківцях, хоч у цих селах горіло: в Лисичинцях стирта, в Терпилівці стодола на фільварку. Зате гірка доля стрінула Розношинці, за те, що громадська рада не хотіла дати вартівників для вартування біля стирт.

Фактом є, що карна експедиція гуляла й там, де зовсім не було пожеж. Нищили господарства селян, кооперативи, театр в Гущанках і Добромірці. В Добромірці згоріли щоправда три коршми (одна перед Великоднем, а дві в травні та липні). Одначе в Гущанках признався до підпалів божевільний, що підпалив теж хату господаря Ставінога.

Побито: в Новім Селі: адвоката Сеника, адвокатського конціпієнта Калина, Грицину, д-ра Кокодинського, інж. Турянського, війта Шурана, господаря Сокола, адв. писаря Бомбу, який помер наслідком побиття, й інших.

В **Гущанках:** страшенно побитий лежить тяжко хорий Козак Павло, укінчений фільософ, книговодець кооперативи в Добромірці.

Добромірка: смертельно побиті: війт і член управи кооперативи Гриць Береза, голова надзірної ради молочарні Михайло Марцінюк, книговодець Забій та госп. Тимко Береза. Війта Березу били за: Україну, кооперативу, Просвіту, молочарню та за сина, що втік перед поліцією, **за кожну „провину" дістав по 25 буків.** Опісля тяжко побитого вивели на худобяче клядовище. Поломані ребра свідчать про те, що мусів дістати ще й кілька крісових прикладів (кольб). Марцінюк Михайло лежав тяжко хорий. Приказали йому зібратися, вивели до кухні тай били. Мати побитого впала на нього, щоби ратувати сина. Її теж побили. Побили й старенького батька. Господарства всіх побитих знищили, як сказано вище. Опісля місцева поліція заборонила сусідам помагати в упорядкуванні. Казали, що це має зробити сам господар.

(Далі буде).

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ПОЛЬСЬКИЙ ТЕРОР У ГАЛИЧИНІ

(Передрук з „Діла").

КАРНІ ЕКСПЕДИЦІЇ, РЕВІЗІЇ Й АРЕШТУВАННЯ В ТЕРНОПІЛЬЩИНІ.

В середу 24. вересня ц. р., коло 8. год. рано прийшла карна поліційна експедиція до села **Мишковичі.** Розпочалися ревізії в льокалі читальні „Просвіти" і кооперативи, місцевого сотрудника о. Миколи Зубаля і в богатьох селян. Арештували: о. **Миколу Зубаля,** у котрого переводжено ревізію від пів до 9. рано до год. 2. попол., Олексу Лазуту, Петра Чорного, Володимора Дудара, Василя Дудара і 19-літню бувшу ґімн. ученицю **Емілію Дудар.** Арештованих приміщено в комірці Софії Федик, недалеко місцевого поліційного постерунку (крім Емілії Дударівної, котру замкнено окремо).

В середу вечер 24. вересня і в четвер рано 25. вересня ц. р. була карна поліційна експедиція в селі **Лука Велика.** Арештовано: Івана Брикайла, Семка Ляха й Івана Поліщука і їх відставлено до комірки у Софії Федик в Мишковичах.

В четвер 25. вересня ц. р. випущено з арешту Василя Дудара, а інших з о. Зубалем включно, що також разом з іншими цілу ніч пересидів у комірці, відвезено до поліційних арештів у Тернополі. Тут арештантів переслухав підкомісар політичної поліції Октавец і ще в четвер випустив на волю о. Миколу Зубаля, Емілію Дударівну і Володимира Дудара. Другого дня, себто в пятницю, випущено на волю і всіх інших, але зате покарало їх старство на основі пріґельпатенту гривною від 50 до 100 золотих, або на відповідну кару арешту. До суду не віддано нікого.

В четвер 25. вересня ц. р. була така сама карна експедиція в селі **Чортория.** До арештів не віддано нікого.

Велика карна експедиція перейшла також через **Чернилів Руський,** де постійно мешкає бувший посол Антін Кунько, що від 20. вересня ц. р. знаходиться у слідчій тюрмі тернопільського окружного суду.

Поновну карну експедицію вислано до сіл **Купчинці і Денисів,** тим разом військову. Минулого тижня була в тих селах поліційна карна експедиція.

З сусідньої **Збаражчини** прийшли вістки, що якраз тепер є там карні експедиції. Велика карна експедиція була в **Токах,** що лежить над самим Збручем.

У второк 30. вересня ц. р. був на авдієнції у тернопільського воєводи Мошинського о. пралат Куницький у справі припинення карних експедицій. Розмова тревала півтретя години. Крім воєводи був присутній начальник виділу безпеченства, Жиборський. Відповідь воєводи о. прал. Куницькому приблизно така сама, яку він дав дня 25. вересня ц. р. окремій депутації під проводом д-ра Степана Барана, а про яку в „Ділі" була вже згадка.

ПІСЛЯ ЗАСТРІЛЕННЯ ГОЛОВІНСЬКОГО.

У звязку з застріленням Головінського польські ґазети повідомляють за поліційними джерелами, що м. р. підчас реорганізації УВО іменовано Головінського краєвим командантом УВО. Коли з кватири Коновальця прийшов приказ „гострого курсу", Головінський зорганізував підпалювання фільварків, перетинання телеграфічних і телефонічних дротів, укладання перешкод на залізничих шляхах і т. д. Акція ця почалася нападом на почтовий амбулянс біля Бібрки. Головінський буцімто брав чинну участь у тім нападі та кермував ним на місці. Потім Головінський, мовляв, скривався в повіті рогатинськім, ярославськім, а вкінці приїхав до Львова, де його й арештували. Під ескортою двох функціонарів слідчої служби перевезли Головінського у вівторок до Бібрки. Там у бюрі повітової команди конфронтували Головінського зі свідками нападу на амбулянс. Після конфронтації обидва поліційні функціонарі вибралися з Головінським до залізничого двірця в Хлібовичах. Коли в 7. год. веч. були вже недалеко дубового ліса, біля якого виконано напад на почтовий амбулянс, один з поліцаїв задержався на хвилю, а другий з Головінським пішов далі. Коли Головінський зорієнтувався, що з ним іде лиш один поліцай, вдарив поліцая пястуком у лице. Запоморочений поліцай посовгнувся на болоті й упав. Це вихіснував Головінський та пустився втікати. Заки той поліцай, що лишився був позаду, і той, що впав у болото, зорієнтувалися, Головінський був уже кількадесять кроків від них. Оба поліцаї пустилися в погоню. По дорозі Головінському перепиняв у втечі плащ, тому хотів скинути його. В хвилі коли скидав плащ, поліцай вистрілив раз, а другий поліцай сім разів. Одна з куль вцілила Головінського в голову і він помер на місці.

Небаром потім приїхав на місце події з воєвідської команди державної поліції надкомісар Франкевич.

ПІСЛЯ АРЕШТУВАННЯ СВЯЩЕНИКІВ.

У звязку з арештуванням у Любіні Великім о. Фединського та його сотрудника о. Божейка, польські джерела повідомляють, нібито в пивниці поліція найшла в бочці з попелом дві ручні ґранати, а в парохіяльній канцелярії книжки протидержавної тенденції. На тій основі арештували о. Фединського та його 16-літнього сина Романа й о. Божейка. Повітовий командант поліції з Городка, що приїхав на місце, приказав відставити о. Фединського і його сина до слідчого судді в Городку, а о. Божейка, тому, що не було даних проти нього, оставив на волі.

АРЕШТУВАННЯ.

У Серафинцях (пов. Городенка) арештувала поліція Ю. Загаєвича і його трох синів. Їм закидають підпал двох стирт у цьому селі. У них найшли нібито скриньки пороху з заложеними льонтами, клочча, ножиці для перетиння дроту та складові части військової зброї.—У Стопчатові (п. Коломия) арештували Мик. Грекула, якому закидають, що стріляв і зранив вартівника телеф. ліній. У нього найшли буцімто 3 пари ножиць. — Під закидом приналежности до УВО та підпалу.. бараку в Галичі (вл. гр.-кат. митрополії) арештувала поліція И. Муньчука, уч. 4. року учит. семинарії. — У Монастириськах арештовано Мих. Левковича, якому закидають, що вкинув у ріку Коропець 15 кг. стрільного пороху.

БОБРЕЧЧИНА.

Від 3. жовтня 1930 р. по селах бобрецького повіту знову находяться (вже треті з черги) військово-карні експедиції 14. полку уланів язловецьких зі Львова, що перейшли такі села: **Ляшки Долішні і Горішні, Бориничі, Дроговичі, Острів Чорний, Руда, Отиневичі, Дуліби й інші.** В селах **Бориничі-Дроговичі** (дальше пропускаємо). Не передбачуючи нічого злого, серіозні і статочні люди оставали в селах. Але почувши про Бориничі-Дроговичі, люди втікають масово в ліси і на поля. Приарештовано: о. Андрія Мельника, пароха з Ляшок Дол., брата його дружини, студента університету Северина Любіцького, начальника стації з Острова Чорного, Степана Андрусишина, в якого найдено (дальше пропускаємо), хоч він кілька тижнів не був дома і щойно на днях повернув з відпочинкової відпустки. Приарештовані були ще ґімназисти в VIII. кляси Богдан і Олекса Курчаби, сини греко.-кат. пароха з Острова Чорного, але їх по передачі до суду випущено зараз на волю. Патрулі уланів їздять дальше по селах.

СКАЛАТЩИНА.

У Скалатщині поручила тернопільська влада перевести ревізії в тих батьків, що мають синів у розвязаній недавно українській державній ґімназії в Тернополі. Між іншими у дні 2. жовтня переведено основну ревізію в о. Григорія Плакиди, пароха у **Скалаті Старім.** У нього найшли в сінях старий, заржавілий револьвер не до вжитку, що його підняв громадський секретар (того револьверу ніхто з родини не бачив). Крім того поліція забрала з бібліотеки о. Плакиди кілька книжок комуністичного змісту з часів побуту большевицьких військ у Галичині, якими він користувався, пишучи протикомуністичну брошуру. З уваги на ті книжки о. Плакиду арештовано і відставлено до Скалата, де він сидить під замітом большевицьких симпатій. Арештованого вже переслухано і він чекає на звільнення, яке тепер залежне від рішення прокуратури в **Тернополі.** Тут слід зазначити, що о. Плакида належить до найревніших священиків і дуже добрих проповідників і завсіди виступав якнайрішучіше проти комуністів і сельробівської аґітації.

Того самого дня відбулася також в о. Юрія Колодія, пароха **Кривого,** ревізія, яка тревала від год. 7. рано до год. 9. веч. В тому часі о. Колодій був у Львові. Ревізія відбулася так, що (дальше пропускаємо). Арештовано сина о. Колодія, Мирослава, учня VIII. кл. розвязаної ґімназії в Тернополі.

ШЛЯХТИНЦІ, ПОВ. ТЕРНОПІЛЬ.

Дня 3. жовтня прийшла до села карна експедиція, а саме 22. полк уланів з Бродів у силі понад 100 людей. Разом з військом було кількох військових жандармів з Тернополя та двох поліціянтів державної поліції. Військо та військові жандарми почали перепроваджувати в селі ревізію, і то в найдіяльніших та найсвідоміших селян. (Дальше пропускаємо). Перепроваджено також ревізію в місцевій кооперативі, при чому (дальше аж до кінця пропускаємо).

ТРОСТЯНЕЦЬ, ПОВ. ДОЛИНА.

Дня 2. жовтня ц. р. перевела поліція ревізію в о. Миколи Дерлиці й начальника „Сокола" в Тростянці, Андрія Будника, пошукуючи за вибуховими матеріялами, зброєю, брошурами та „Сурмою". (Дальше аж до кінця пропускаємо).

ГОРОДЕНЩИНА.

Карні експедиції були досі в селах: **Ісаків, Живачів, Тишківці, Петрів.** Арештовано: о. Рибіцького з Петрова, п-ню Дворянинову Марію і її дочку Олену, власниці фільварку в Ісакові. Всіх перевезено до Коломиї. Крім того арештовано кількадесять селян з Живачева, Тишковець і священика з Тишковець. Щодо села Тишківці, то там (решту пропускаємо). В Ісакові (решту пропускаємо. Про інші села подамо пізніше.

ЗБОРІВЩИНА.

Дня 28. вересня приїхала з Бродів у зборівський повіт кіннота 22. п. п. Переїжджаючи через Чорницю, зробила короткий постій, задержалася на одну добу в першім селі зборівського повіту **Мільні,** де закватирувалася на приходстві й у свідоміших селян. (Дальше пропускаємо). На другий день виїхала кіннота враз з своїм треном і 12 сільськими форшпанами в дальшу дорогу. Минула **Залізці** і подалася пільною дорогою через **Біляколови,** де вступила до кооперативи (дальше пропускаємо). В селі **Бзовиця** були вояки рівнож в кооперативі (дальше пропускаємо), а звідти перейшли до **Ярчовець,** де змінили форшпан (дальше пропускаємо) і відіхали на нічліг до **Волчковець.** Слід замітити, що в усіх вичислених селах не було ніяких підпалів.

ЖИДАЧІВЩИНА.

ПАТ повідомляє, що в **Чернелиці** (пов. Жидачів) арештували голову місцевого „Сокола" Василя Шведа, а також Миколу Кузева, Андрія Данчевського під закидом приналежности до УВО. Позатим перевели ревізії в 17 селах Жидачівщини. Арештували 5 людей, м. ін. адвоката д-ра **Павла Лисяка.**

— Що ти хотіла би дістати від мене на твої іменини?

— Я ще, правду сказати, не рішилася.

— Дуже добре. Даю тобі рік часу для надуми.